

PRÍČINY A DÔSLEDKY KONFLIKTU KAPLÁNA KAROLA ANTONA MEDVECKÉHO S CIRKEVNÝMI AUTORITAMI BANSKOBYSTRICKEJ DIECÉZY NA ZAČIATKU 20. STOROČIA¹

Causes and Consequences of the Conflict Between Priest Karol Anton Medvecký and the Church Authorities of the Banská Bystrica's Diocese at the Beginning of the 20th Century

Ján Golian

DOI: 10.17846/CL.2022.15.2.127-138

Abstract: GOLIAN, Ján. *Causes and Consequences of the Conflict Between Priest Karol Anton Medvecký and the Church Authorities of the Banská Bystrica Diocese in the Early 20th Century.* The text analyses the priestly activities of Karol Anton Medvecký in the first years of his pastoral ministry, from 1899 to 1902. During this period, he came into several conflicts with church authorities in Banská Bystrica's diocese. The main cause of this conflicts were his activities in the Slovak national movement. At first he was in conflict with his pastor Štefan Pitrof, and subsequently he entered into an open dispute with the diocesan vicar Ján Havran. The first real visible punishment was Medvecký's sudden transfer from Krupina to Jastrabie which happened after he bought a phonograph, a device for recording Slovak songs and melodies. The young priest was a pioneer in collecting folk songs, which he recorded and presented at ethnographic events. His activity was described as political and gained him many enemies in the Hungarian environment. For these reasons, his conflict with vicar Havran became a supra-regional affair, to which the Slovak, Hungarian and Czech journalistic discourse responded.

Keywords: Karol Anton Medvecký, Catholic priest, church persecution, the 1900s, Banská Bystrica diocese, Pan-Slavism

Úvod

Po novembri 1989 sa v slovenskej historiografii čoraz frekventovanejšie objavuje téma kňazov pôsobiacich na našom území pred rokom 1918, ktorí boli v konflikte so svetskou i cirkevnou hierarchiou. Ojedinele bolo možné dočítať sa o ich osudoch v odbornej či memoárovej literatúre už v medzivojnovom období, ale na seriózny a kritický historický výskum toto „biele miesto“ našich dejín muselo počkať až do čias demokracie. Zvýšená vlna perzekúcie katolíckych kňazov bola spôsobená niekoľkými spoločenskými a politickými rovinami. Prvú možno vidieť po istom „poslovenčení“ (horno)uhorského episkopátu v 50. a 60. rokoch 19. storočia, keď od 70. rokov boli do uhorských diecéz menovaní biskupi novej generácie. Tí otvorene súhlasili s oficiálnym národným diskurzom a vlastnými krokmi podporovali unifikáciu spoločnosti, a teda aj Katolíckej

¹ Príspevok bol podporený grantovým projektom Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky VEGA č. 1/0677/19 *Karol Anton Medvecký – kňaz a politik*.

cirkvi, v podobe spoločného štátneho maďarského jazyka a jednotného uhorského národa.² Proces maďarizácie sa v katolíckych diecézach vyostroval na prelome 19. a 20. storočia, keď už každú hornouhorsku diecézu viedol vlastenecky (prouhorsky) orientovaný biskup. Druhá príčina zvýšenej perzekúcie katolíckych duchovných bola vyššia miera aktivizovania nižšieho kléru v národnostnom a politickom procese. Tento fenomén bol badateľný vo väčšej miere v matičnom období, eskaloval v záverečnej fáze dualizmu a vyvrcholil krátko pred vznikom Československa. Preto sa na sklonku 19. storočia objavuje viacero konfliktov bežných diecéznych kňazov so svojimi predstavenými, ktoré mali síce podobné znaky, ale každý mal svoje špecifiká.

Azda najznámejší bol spor kňaza Spišskej diecézy Andreja Hlinku a biskupom Alexandrom Párvym, ktorý mal krvavý doslov pri novostavbe čerňovského kostola (Holec 2019, 50-57). S menovaným biskupom a jeho predchodcom Pavlom Szmrecsányim boli v konflikte aj kňazi Ladislav Moyš, Štefan Mišík, Vendelín Húska, Florián Tománek či Ján Vojtaššák.³ Konflikty biskupov s kňazmi boli bežné aj v iných diecézach, nachádzame medzi nimi známe mená z Ostrihomskej arcidiecézy (František Richard Oswald, Andrej Kmeť, Štefan Ravasz) či z Banskobystrickej diecézy (Bartolomej Demovič a Karol Anton Medvecký) (Medvecký 1920, 93). Posledný z menovaných bol dlhoročným oponentom viacerých biskupov a cirkevných hodnostárov banskobystrického biskupstva. Jeho spory ukončil až zánik monarchie a strata právomoci maďarského kléru na území Slovenska (Marťák 2022, 15-16). Za dve desaťročia bol Medvecký v biskupstve sankcionovaný rôznymi spôsobmi. Najskôr bol frekventovane prekladaný na čoraz chudobnejšiu farnosť, až nakoniec musel stráviť desať rokov v najbiednejšej farnosti diecézy, v Bacúrove (Golian 2022, 57-79).

Vo svojom texte sa zameriavam na úvodnú fázu Medveckého opozičného postavenia voči „maďarónskemu“ vedeniu biskupstva. Analyzujem prvé roky jeho kňazského života a pokúsím sa identifikovať príčiny zvýšenej averzie diecéznych hodnostárov voči mladému kaplánovi. Na základe doterajšieho bádania je evidentné, že antipatia voči Medveckému v diecéze koreluje s jeho angažovaním sa v národnom hnutí a s aktívnym národopisným výskumom slovenských tradícií (Golian 2021, 151-155). Preto je mojou ambíciou identifikovať konkrétne udalosti, ktoré sa na vytrácajúcej priazni diecéznych predstavených podpísali. Text je vystavaný primárne na dobovej korešpondencii zúčastnených strán, egopraveňoch, oficiálnych cirkevných správach, dobovej a odbornej literatúre. Analýzou týchto zdrojov predstavujem autentický pohľad na každodennosť mladého kňaza vstupujúceho do cirkevnej a politickej opozície voči diecéznym autoritám.

Prvé konflikty po kňazskej vysviacke

Karol Medvecký pochádzal z oravskej dediny Dolnej Lehoty, narodil sa 8. júna 1875 do zemianskej rodiny a už okolnosti jeho príchodu na svet, ako nemanželského dieťaťa, neboli celkom štandardné. Prvé vzdelanie dostával od starého otca Andreja, ktorý pracoval ako archivár panstva v Oravskom Podzámku a po absolvovaní základného vzdelania v rodnej obci študoval na gymnáziách v Trstenej a v Ružomberku. Po maturite v roku 1891 vstúpil do františkánskej rehole a následne sa pripravoval na dráhu rehoľného kňaza (Golian 2017b, 144-146). Štúdium a formáciu absolvoval v kláštoroch v Beckove, Kremnici a Skalici (Medvecký 1935, 17-18). Na sklonku 90. rokov 19. storočia došlo k reforme františkánskeho rádu, ktorá zásadne transformovala pravidlá života v komunite. Preto Svätá stolica udelila generálny dišpenz pre rehoľníkov, ktorí sa s novým

² V Banskobystrickej diecéze Štefana Moyzesa nahradil Arnold Ipolyi-Stummer, v Spišskej diecéze Ladislava Záborského nahradil Jozef Samassa, po ktorom nastúpil Juraj Császka, v Rožňave Štefana Kollarčíka nahradil Juraj Schopper.

³ Ku kňazskému pôsobeniu Š. Mišíka v období prenasledovania pozri: Jurčišinová 2019, 129-148. K životopisným osudom F. Tománka pozri: Olexák 2019, 24-56.

spôsobom života nestotožňovali, mohli byť oslobodení od rehoľných sľubov a svoje kňazské poslanie mohli realizovať ako diecézni kňazi. Tak sa aj mladý klerik, ktorý v kláštore prijal meno Anton, rozhodol v lete 1898 opustiť františkánske spoločenstvo a uplatniť sa v diecéze (DA BB, f. KD – KAM, „Beatissime Pater“, 20. 4. 1899). Hoci ako rodák z Oravy by mal patriť do Spišskej diecézy, z vlastného uváženia si pre dokončenie štúdia a následnú kňazskú prácu zvolil Banskobystrickú diecézu (SDN 1900, 114).

Biskupstvo v Banskej Bystrici si vybral primárne pre osobnosť Štefana Moyzesa, ktorý stál na čele diecézy v 50. a 60. rokoch 19. storočia. Hoci od jeho smrti uplynuli už tri decéniá, mladý klerik sa nádejal, že snáď v diecéze čosi zostalo zo „slovenského nadšenia“ (Medvecký 1935, 27). Medvecký preto na jeseň 1898 nastúpil do posledného, štvrtého ročníka kňazského štúdia, po ktorého absolvovaní sa mal stať kňazom. Krátko po príchode do Banskej Bystrice zistil, že časy biskupa Moyzesa už definitívne uplynuli a že v diecéze vládne uhorský vlastenecký duch. Z týchto dôvodov mal v poslednom ročníku štúdia niekoľko konfliktov s predstavenými seminára. Tí mu vyčítali literárne a slovenské aktivity, v seminári organizoval skupinku bohoslovcov, ktorí tvorili v slovenčine, resp. sa zúčastňoval celonárodných aktivít organizovaných slovenským národným hnutím (Golian 2017b, 148-149). Touto činnosťou nielen že nedodržiaval vnútorné smernice seminára, ale aj ohrozoval celú inštitúciu, ktorá by sa po rozšírení správ, že v nej študujú „panslávi“, mohla dostať do vážnych politických problémov. Preto vedenie seminára študenta varovalo, že v prípade, ak s aktivitami neprestane, nebude vysvätený za kňaza. Nakoniec sa tento scenár nerealizoval a kňazskú vysviacku prijal 3. júla 1899 (DA BB, PODN 1899, 1554).

Prvým pôsobiskom novokňaza Medveckého sa stala farnosť Detva na Podpoľaní (Osobné z biskupstva b. bystrického 1899, 151). Ako uviedol vo svojich memoároch, tejto farnosti ako potencionálneho pôsobiska sa obával už pred vysviackou, keďže vo farnosti bolo potrebné za roztratenými farníkmi cestovať na koni a on mal z jazdenia fóbiu. Strach z nového pôsobiska sa zintenzívnal aj v rodnom dome, kde sa obávali o život mladého kňaza (Medvecký 1935, 29, 31). Detva a jej blízke okolie mali od konca 19. storočia v slovenskom publicistickom diskurze, a teda aj vo verejnej mienke, veľmi zlú povesť. Región Podpoľania bol charakterizovaný ako krajina násilníkov používajúcich hrubú silu voči sebe navzájom aj voči cudzincom (Golian 2017a, 39-64). Medvecký však krátko po príchode do neznámeho kraja objavil národopisné bohatstvo miestnej krajiny, tradícií a veľmi si oblúbil tunajšie obyvateľstvo (A SSV, sign. Fasc. 23/21). Tému začal intenzívne študovať a spracovávať, čo zosummarizoval v niekoľkoročnej príprave monografie *Detva*. Titul bol publikovaný až na prelome rokov 1905 a 1906 a stal sa jedným z jeho celoživotných diel, ktorým sa preslávil v slovenskom, ale aj v českom či maďarskom prostredí.⁴

Pôsobenie v prvej farnosti zásadne ovplyvňoval vzťah Medveckého s detvianskym farárom, ktorým bol Štefan Pitrof. Išlo o vzdelaného kňaza, pôsobiaceho na viacerých diecéznych pozíciách najmä v kňazskom seminári a banskobystrickom gymnáziu (SDN 1878, 43; SDN 1880, 16; SDN 1884, 14; SDN 1887, 14, 111). Medvecký do memoárov zapísal, že spočiatku mali dobrý otcovsko-synovský vzťah, ktorý sa približne po pol roku začal rozpadáť. Pitrofovi začalo na mladom kaplánovi prekážať, že sa aktívne zúčastňuje podujatí organizovaných slovenským národným hnutím. Na osobnej rovine ako muž „maďarského zmysľania“ bol „dost' tolerantný k slovenským národovcom“, ale voči opakujúcim sa aktivitám svojho kaplána nemal toľko pochopenia, čo sa projektovalo v „hustnúcej atmosfére“ na fare (Medvecký 1935, 31-32). Dosvedčuje to i skutočnosť, že po polročnom pôsobení Medvecký presmeroval predplatné slovenských novín zo svojej adresy na bydlisko detvianskeho obuvníka Karola Konôpku.⁵

⁴ K vzniku a reakciám na vydanie monografie pozri: Golian 2015, 355-383.

⁵ Išlo o periodiká *Národné noviny*, *Černokňazník* a *Hlásnik*, ktoré od začiatku roka 1900 už nemali byť

Konflikty medzi oboma kňazmi sa zintenzívňovali po tom, ako sa detviansky farár dostával stále do hlbšej vzťahovej krízy s reprezentantmi diecézy. Pitrof ako kňaz s vysokými ambíciami prišiel postupne v 80. rokoch do sporu s biskupmi, ktorí sa vystriedali na čele Banskobystrickej diecézy, a farnosť v Detve dostal ako istú formu trestu.⁶ Aj preto v čase Medveckého pôsobenia ostro kritizoval nečinnosť biskupa Rimelyho a poukazoval na fakt, že diecézu prakticky vedie generálny vikár Ján Havran. Tým, že Medvecký sa s Pitroфом dostal do konfliktu, vikár Havran začal tento spor z pozadia režírovať. Pre ešte väčšie poníženie Pitrofa ich konflikt živil a v istých okamihoch podporoval kaplána, aj napriek tomu, že voči Medveckému mal výhrady za jeho „pan-slavistické“ aktivity.

O Havranovej stratégii rozpracovanej v lete 1900 sa dozvedáme z evidencie biskupskej kancelárie, ktorá dôsledne evidovala vzájomné sťažnosti a obvinenia znepriatelených strán (DA BB, PODN 1900, 1320, 1369, 1763, 1864, 2082). V nich sa obaja detvianski duchovní vzájomne obviňovali z najrôznejších skutkov v osobnej či farskej rovine. Pohľad detvianskeho farára na konflikt sa objavil v liste adresovanom biskupovi Rimelymu, v ktorom kvetnato opisoval Medveckého neštandardné správanie a útoky na jeho osobu. Dvojica kňazov údajne mala verejný konflikt na púti v Banskej Štiavnici, kde Pitrof po slovnej výmene s kaplánom kričal pred svedkami, že on je farárom a že ho „ešte nikto nevyhnal“ (DA BB, f. KD – KAM, List J. Havrána Š. Pitrofovi z 20. 9. 1900.). O pokračovaní konfliktu písal detviansky farár na biskupský úrad, v ktorom ozrejmil, že Medvecký vtrhol do jeho izby a začal ho obviňovať z toho, že na spomenutej púti farár presviedčal detvianských veriacich, aby sa nezúčastnili procesie na Staré Hory, tiež ho – podľa vlastných slov – obvinil z neuhradenia istých finančných pohľadávok. Voči tomu sa Pitrof ohradil a protestoval najmä voči spôsobu Medveckého komunikácie. V liste sa snažil vykresliť, že jeho kaplán je slaboduchý, že ho všade sleduje a problémy, ktoré zažíva on na fare, môžu prekročiť aj jej múry: „Myslím, si, že nielen diecéza bude mať s ním problém, ale čoskoro nejaký liečebný ústav. Od takéhoto ‚expriatelá‘ môžeme ešte veľa očakávať“ (DA BB, f. KD – KAM, List Š. Pitrofa J. Havránovi z 18. 9. 1900).

Opisované „sledovanie“ Pitrofa Medveckým možno vysvetliť aj tým, že samotný generálny vikár Havran mohol požiadať kaplána o to, aby vedenie diecézy informoval o farárových návštevách a aktivitách.⁷ Aj preto bol neskôr pozývaný na disciplinárne konania s detvianskym farárom ako svedok (A SNM, f. OF AK, sign. AK 30/3, List K. A. Medveckého A. Kmeťovi z 2. 3. 1902). Havran sa v odpovedi na Pitrofovú sťažnosť priklonil na Medveckého stranu. Nijako v nej nereagoval na vznesené obvinenia, ale, naopak, on obvinil detvianskeho farára, že na púti v Banskej Štiavnici podľa viacerých svedkov porušil zákaz kázania, čím vyjadril neposlušnosť biskupovi. Havran bol kritický aj vo veci sporov, zdôraznil, že takýmito konfliktmi dávajú „kazatelia Božieho slova svojim veriacim jed!“. Svoju argumentáciu zakončil kritikou, že Pitrofovi bolo biskupom nariadené, „aby s láskou zaobchádzal s veriacimi a s kaplánmi“, a že sa má v tomto zmysle aj správať (DA BB, f. KD – KAM, List J. Havrána Š. Pitrofovi z 20. 9. 1900). Situácia vo farnosti bola skutočne napätá a polarizovaná, o čom svedčí aj rekurz napísaný na adresu kaplána Medveckého, pod ktorým boli podpísaní niekoľkí farníci (DA BB, PODN 1900, 1897). Jeho plné znenie sa síce nedochovalo, ale poznáme kaplánovu reakciu a námietky na jeho formálne a obsahové nedostatky, ktorými sa obvinený duchovný bránil pred vikárom (DA BB, f. KD – KAM, List K. A. Medveckého J. Havránovi z 13. 8. 1900).

posielané na detviansku faru, ale mali byť adresované novému odberateľovi (LA SNK, f. JŠ, sign. 49 AC 16, List K. A. Medveckého J. Škultétymu zo 4. 1. 1900).

⁶ Kontextu jeho konfliktu s banskobystrickými biskupmi sa venujem v: Golian 2021, 136.

⁷ Takýto charakter majú niektoré listy K. A. Medveckého adresované vikárovi Havranovi, v ktorých píše o situácii vo farnosti a Pitrofových zlyhaniach. Pozri napr.: DA BB, f. KD – KAM, List K. A. Medveckého J. Havránovi zo 17. 8. 1900.

Odôvodnene možno suponovať, že generálny vikár Havran sledoval podporovaním opozičného postavenia Medveckého voči Pitrofovi svoje záujmy. Zdá sa, že Medvecký svoju pozíciu pred Havranom precenil, a ten sa mu v druhom roku kaplánskeho pôsobenia v Detve začal obracať chrbtom. Následne začal podnikáť kroky aj voči mladému kňazovi, ktorými sa snažil limitovať jeho „nevlastenecké“ aktivity a protiuhorský „panslavizmus“. Zásadný zlom nastal na prelome jari a leta 1901, keď bol detviensky kaplán v Budapešti kúpiť fonograf, zariadenie na nahrávanie a reprodukovanie zvuku, ktoré využíval na uchovávanie detvienských ľudových piesní.⁸ Prácu s ním musel dokončiť v časovom strese, pretože mu bolo nečakane doručené diecézne rozhodnutie, že je po dvoch rokoch preložený. Jeho novým pôsobiskom sa od júna 1901 stalo mesto Krupina (Vestník duchovený 1901, 151; DA BB, PODN 1901, 1535).

Príčiny a priebeh núteného opustenia Krupiny

Kňazský život v niekdajšom slobodnom kráľovskom meste mal zásadne iný charakter ako pôsobenie vo vidieckej farnosti na Podpolaní. Medvecký sa v prostredí s mestskou societou mohol ešte intenzívnejšie venovať intelektuálnym aktivitám, v ktorých kľúčovú úlohu zastávala katechetická činnosť, čo farníci výrazne oceňovali (Krajčík et al. 1902a, 48). Podľa vlastných slov týždenne učil až 13 hodín náboženstva (A SNM, f. OF AK, sign. AK 30/3, List K. A. Medveckého A. Kmeťovi zo 7. 2. 1902). V štátnej škole katechizoval v dvoch chlapčenských triedach v slovenčine. Išlo o jediné triedy, v ktorých sa nehovorilo v maďarskom jazyku. Ostatné vyučovacie hodiny realizoval len v štátnom jazyku. Okrem štátnej a dievčenskej školy začal z vlastnej iniciatívy vyučovať náboženstvo aj v odbornej škole. Táto prax nemala v Krupine tradíciu, ale Medveckého návrh podporil riaditeľ školy aj miestny farár Izidor Machovič. Na rozdiel od svojich predchodcov bol zvolený za notára dievčenskej školy, čo nebolo pre krupinských kaplánov zvykom (DA BB, f. KD – KAM, List K. A. Medveckého K. Rimelymu z 6. 2. 1902). Medvecký sa do katechetikkej práce vložil veľmi intenzívne, evidentne ho práca so žiakmi naplňovala, keďže už po krátkom čase za katedrou si vedel predstaviť, že by miestnu cirkevnú školu mohol viesť ako riaditeľ (A SNM, f. OF AK, sign. AK 3/13, List A. Kmeťa K. A. Medveckému z 8. 2. 1902).⁹ Kňazskú prácu v Krupine dopĺňala aj príprava detí k prijatiu sviatostí Eucharistie a zmierenia. Okrem toho článkami aktívne prispieval do krupinského denníka, ktorými sa podľa vlastných slov „snažil prispieť ku kresťanskému duchu v meste“ (DA BB, f. KD – KAM, List K. A. Medveckého K. Rimelymu z 6. 2. 1902).

Aj napriek celému spektru aktivít, ktoré v meste podnikal, pozícia mladého kaplána nebola pred krupinskou reprezentáciou a prouhorskými vlasteneckými mešťanmi vonkoncom stabilná. Medvecký bol vnímaný ako proslovensky orientovaný kňaz, ktorý navštevuje „panslávske“ podujatia a kontaktuje sa s čelnými predstaviteľmi slovenského národného hnutia. Keď na svadbu Jána Cablka zavítali do mesta Pavol Mudroň, Svetozár Hurban Vajanský a Andrej Halaša, kaplán sa s nimi srdečne zvitál aj pred očami „neprajných“ mestských úradníkov (Medvecký 1935, 39). Ďalším nevlasteneckým krokom bola jeho účasť na zasadaní Muzeálnej slovenskej spoločnosti (ďalej MSS) v Turčianskom Sv. Martine, na ktorom predniesol vlastný referát o ľudovom umení v Detve. A v meste bol v aktívnom pracovnom a priateľskom styku s advokátom a slovenským publicistom Jozefom Františkom Strakovičom a správcom ľudovej vyššej školy a aktivistom kultúrnych a svetových podujatí Michalom Matunákom (LA SNK, f. LR, sign. M 89 C 9, Listy K. A. Medveckého L. V. Riznerovi z 26. 10. 1901 a 28. 11. 1901).

⁸ Kontext kúpy a používania fonografu pozri: Golian 2021, 142-145.

⁹ Pozícia bola uvoľnená po preložení dovtedajšieho riaditeľa Michala Matunáka do Brezna.

Ako na sklonku života v memoároch uviedol, tieto jeho aktivity mu nevedeli krupinskí „*maďaróni*“ odpustiť. Preto skutky a vyjadrenia národne nespoľahlivého kaplána boli pod dôsledným drobnohlľadom. Po mesiacoch sa predsa objavila zámienka na vyvolanie perzekúcie, ktorá súvisela s Medveckého pôsobením v miestnej škole. Konflikt podľa jeho slov spôsobilo nedorozumenie, keď za ním istá učiteľka Winklerová poslala žiačku s odkazom, že bude deti učiť náboženstvo v maďarčine. Medvecký bol ponorený do iného rozhovoru a na odpoveď sa nemohol sústrediť, preto iba stručne žiačke povedal, aby išla naspäť do školy, kam sa on o chvíľu vráti, a k výučbe sa vyjadří. Malé dievča však tieto slová učiteľke interpretovalo tak, že jej kaplán odkazuje, aby sa mu nemiešala do právomocí, za čo sa urazila a išla sa na neho sťažovať správkyni školy. Tá po predvolaní Medveckého s cieľom urovnať spor zistila, že išlo o nedorozumenie. Konflikt o neučení náboženstva v štátnom jazyku však žil už svojím životom. Winklerová protestovala u notára Paczolaya, ktorý o opovážlivosti kaplána informoval diecéznu cirkevnú vrchnosť v Tekovskom Sv. Križi, dnešnom Žiari nad Hronom (Medvecký 1935, 40). Pre generálneho vikára Jána Havrana to stačilo, aby kaplána za tieto protiuhorské kroky z mesta preložil. Po vypočutí svojich „*veľmi spoľahlivých zpravodajcov a zpravodajkyne*“, ktorí cirkevnej vrchnosti reprodukovali novinky o protivlasteneckých aktivitách vo farnosti, informoval o Medveckého preložení do inej farnosti (Kmeť – Osvald 1902, 1).

Po rozpútaní konfliktu s Winklerovou a následnom doručení dekrétu o preložení kaplán reagoval listom adresovaným biskupovi Rimelymu, v ktorom sa pokúšal objasniť situáciu a obhájiť svoju nevinu. V dikcii listu zdôrazňoval, že zdôvodnením svojho pohľadu nijako nechce predstaveného diecézy uraziť, len považuje za dôležité uviesť žalobu na pravú mieru a chce byť vždy biskupovi poslušný a dodržiavať jeho nariadenia. K predmetu žaloby sa vyjadril, že náboženstvo vyučoval v štátnom jazyku vždy horlivo a dodržiaval stanovené podmienky katechéz, pričom v slovenčine učil len v dvoch vopred určených triedach. Podčiarkol, že v meste neotváral žiadne národnostné spory a ani nijako inak nekonal voči uhorskej vlasti. V zaslanej argumentácii sa odvolával na krupinské authority, ktoré mohli jeho tvrdenia dosvedčiť. Medzi nich rátal krupinského farára, ktorý súhlasil už so samotným napísaním listu. Rovnako s prácou kaplána boli spokojní viacerí predstavení mesta a miestna inteligencia a ako svedkov v obžalobe predvolával riaditeľa štátnej školy, riaditeľku dievčenskej školy, celý učiteľský zbor a niektorých predstaviteľov mesta. List zakončil odovzdaním sa do biskupovej jurisdikcie slovami „*poslušne sa vydávam do Vašich rúk*“ a prosil ho, aby sa o celej záležitosti informoval u svojho „*principála a vedenia mesta*“ (DA BB, f. KD – KAM, List K. A. Medveckého K. Rimelymu z 6. 2. 1902).

Proti hrozbe preloženia Medveckého z krupinskej fary sa aktívne postavili aj miestni obyvatelia, medzi ktorými sa okrem katolíkov objavili aj evanjelici. Protestovali aj voči autorovi obžaloby, a to dokonca tak, že na dome notára Paczolaya vytĺkli okná (Medvecký 1935, 40). Ďalšie kroky boli už taktnejšie, biskupovi adresovali list, v ktorom stotrinásti farníci podpismi deklarovali nesúhlas s preložením kaplána a žiadali možnosť audiencie u pastiera diecézy, pri ktorej by mu vysvetlili pomery v meste a bránili Medveckého. V odpovedi na žiadosť sa však dočítali, že biskup nemôže prijať žiadnu návštevu, pretože jeho rezidencia je „*v upratovaní*“. Autor úradného listu generálny vikár Havran tiež uviedol, že agitovanie v prospech kaplána je „*daromným unúvaním*“. Farníkov táto odpoveď neodradila a vycestovali na troch vozoch do svätokrížskeho biskupského paláca (Kronikár 1902b, 2).

Deputáciu šestnástich Krupinčanov viedli zástupcovia farského, mestského, školdozorného a slúžnovského úradu. Do biskupského paláca priniesli prosbopis, v ktorom žiadali ponechanie Medveckého vo farnosti. Dokument podpísali tridsiati reprezentanti mesta vrátane mešťanostu a na listine bolo spolu stodvanásť podpisov mužov. V biskupskom paláci ich prijal vikár Havran, ktorý im oznámil, že zbytočne merali cestu, že ich biskup prijať nemôže a o preložení kňaza je už rozhodnuté. Zhromaždenie deklarovalo, že ak nebudú predvedení pred Rimelyho, telegramom

budú informovať viedenskú nunciatúru so žiadosťou o zakročenie. Následne Havran prijal deputáciu vo svojej kancelárii, začal vysvetľovať, prečo rozhodol o Medveckého preložení. Ťažiskovou príčinou bola kúpa fonografu a účasť na zasadnutí spolku Živena, ktorý „*od Rusa dostáva peniaze, ruble za to, aby od uhorskej vlasti mohol odtrhnúť občanov Slovákov, Poliakov a spolu s Čechmi spojiť a tak jeden štát utvoriť*“. Krupinskí farníci vysvetlili, že Živena vykupuje výživky chudobných žien, čím pre nich „*zárobok zabezpečuje*“ a na zasadnutiach sa o politike nediskutuje (Krajčík et al. 1902a, 47-48).¹⁰

Po vyhrotení situácie boli zástupcovia mesta a farnosti pripustení pred biskupa. Ten na nich pôsobil dezorientovaným dojmom, keďže o žiadnej sťažnosti a preložení Medveckého nič nevedel. Keď mu Krupinčania stručne zhrnuli, že je obvinený z panslavizmu a účasti na zasadnutí spolku Živena, biskup aj za prítomnosti vikára Havrana len mávol rukou a povedal: „*však ja vám ho nahám, ani vám ho neberiem; veď je to dobrá duša, poznám ho*“ (Krajčík et al. 1902a, 48). Deputácia ďalej rokovala ešte s vikárom, ktorý aj ďalej tvrdil, že Medvecký je panslávom a že číta panslávske noviny a literatúru. Za „*panslavistický*“ označil aj preklad *Katolíckeho ľudového schematizmu*, ktorý vyšiel v úvodných rokoch 20. storočia v Spolku sv. Vojtecha.¹¹ Stanoveným konsenzom bolo, že krupinský kaplán nemal byť preložený minimálne do synodálnych skúšok, ktoré mal absolvovať o štyri mesiace neskôr. Na otázku autorstva žaloby na Medveckého vikár v hlbokkej defenzíve pred demonštrujúcim davom vyslovil, že za aktom stál hlavný župan a podžupan Hontianskej župy. Po návrate členovia deputácie oboch úradníkov s týmto tvrdením konfrontovali, ale tí deklarovali, že žiadne kroky v tejto veci nepodnikli, čím sa dokázalo, že vikár evidentne nehovoril pravdu (Kronikár 1902b, 2). Preto Krupinčania urýchlene spísali ďalší prosbopis za ponechanie Medveckého, v ktorom podali svedectvo o kaplánovej nevine aj predseda dievčenskej školy Jozef Libertínyi a správkyňa školy Mária Köglová (Krajčík et al. 1902b, 94).

Žiadosť Havrana neprinútila, aby dodržal sľub o ponechaní kaplána. Už po niekoľkých dňoch prišiel do Krupiny dekrét o jeho preložení do farnosti Jastrabá (DA BB, PODN 1902, 304). Podľa medializovaných informácií Medvecký mal „*urýchlene*“ farnosť opustiť a do troch dní mal prísť do Krupiny iný kaplán (Áthelyézes 1902, 2). Jeho náhradou v meste bol Ján Brezina, ktorý dovtedy pôsobil v Banskej Bystrici (ARKFK, Historia domus II, 183). Turbulencie okolo mladého kaplána sa spustili v kontexte jeho verejnej prezentácie nahrávok z fonografu v auguste 1901 v Turčianskom Sv. Martine. Generálny vikár podnietil vyšetrovanie, ktoré malo preukázať Medveckého protištátnu činnosť a presadzovanie panslavizmu. Rodák z Oravy bol obvinený z toho, že zariadenie na nahrávanie zvuku bolo kúpené za ruské peniaze a zaznamenávaním „*panslávskeho piesní podnecuje protištátne kroky*“ (Pánszláv fonográf 1902, 8). Definitívne preloženie na nové pôsobisko bolo zdôvodnené tým, že sa nesprával ako správny „*vlastenec*“. A nové pôsobisko malo zabezpečiť, aby sa odpútal od „*nacionalistického prostredia*“ (DA BB, PODN 1902, 335). Toto zdôvodnenie ho podľa vyjadrenia adresovanému A. Kmeťovi ešte viac povzbudilo k tomu, že zostáva „*patriotom*“, ale nie podľa predstavy biskupa a uhorských politikov, ale tak, „*ako mi to moje svedomie a srdce diktuje*“. Podľa ďalšieho znenia listu náhle preloženie nebral tragicky a uviedol, že na „*podobné nezdarý*“ si musí privykať, lebo uhorskí vlastenci budú ostražití, pokiaľ ide o jeho konanie, i naďalej (A SNM, f. OF AK, sign. AK 30/3, List K. A Medveckého A. Kmeťovi zo 7. 2. 1902).

Omnoho viac sklamaní z rozhodnutia vikára zažívali obyvatelia mesta. Tí na rozlúčku s kaplánom zorganizovali stretnutie spojené s hostinou a viacerí kaplána vypevradili až do Zvolena (Medvecký 1935, 41). Podľa krupinských novín *Korpona és vidéke* miestny kaplán

¹⁰ List Krupinčanov v mierne upravenej verzii bol publikovaný aj v: Krajčík et al. 1902b, 92-94.

¹¹ Schematizmus od rakúskeho teológa Franza Spiraga, pôsobiaceho v Trutnove, preložil do slovenského jazyka Štefan Mišík. Tieto slová J. Havrana boli poburujúcou urážkou, na ktorú upozorňoval celý stredo-európsky katolícky diskurz (Osobné 1902, 52). Komplexnejšiu argumentáciu pozri: Osvald 1902, 9-11.

opustil centrum Hontu 20. februára 1902 (Áthelyézes 1902, 2). Nové pôsobisko, malá dedinka Jastrabá, ležiaca v kremnických vrchoch, ho malo izolovať od národoveckých aktivít, čo malo byť pre neho osobitným trestom. Po rokoch spomínal, že táto zmena pôsobiska predstavovala sťahovanie „z najľepšej stanice na najhoršiu“ (Medvecký 1935, 40).

Dohra krupinského preloženia a preloženie do „akejsi brdárky“

Generálny vikár Havran nepovažoval preložením Medveckého z Krupiny trest za ukončený. Len niekoľko dní po príchode do Jastrabej bol mladý kaplán predvolaný do Tekovského Sv. Kríža, sídla biskupa, aby vystupoval ako svedok v procese s bývalým farárom z Detvy Štefanom Pitrofum. Po zasadnutí konzistoriálnej rady si vikár mladého kaplána zavolať na súkromný rozhovor, ktorý Medvecký opísal v liste Andrejovi Kmeťovi: „Poobjímal ma čo najsrdečnejšie, a po krátkom indifferenčnom rozhovore začal mi lichotivo dohovárať, prečo som to spravil, prečo som šiel na Živenu. Že on by konečne nič proti tomu nemal, lež že s tým obťažujem p. Biskupovo položenie. Že som si s tým veľmi poškodil, lebo nedostanem žiadnu faru, keďže naše fary sú skoro všetky erárne, že som zapísaný do čiernej knihy.“ Vikár explicitne deklaroval, že pre Medveckého nádej na vylepšenie pozície v diecéze ešte žije. Pozíciu by si zásadne mohol zlepšiť po tom, ako by sa dištancoval od predstaviteľov slovenského národného hnutia, ukončil by publikovanie v slovenskom jazyku, písal len po maďarsky, a prestal by cestovať na podujatia do Turčianskeho Sv. Martina (A SNM, f. OF AK, sign. AK 30/3, List K. A. Medveckého A. Kmeťovi z 2. 3. 1902).

Na Havranovu ponuku nemohol Medvecký inak reagovať, iba zreteľným odmietnutím. Bol si totiž vedomý, že v očiach vikára nikdy nebude pravým uhorským patriotom, a preto od neho nemôže očakávať ústupky (A SNM, f. OF AK, sign. AK 30/3, List K. A. Medveckého A. Kmeťovi zo 7. 2. 1902). Medvecký v odpovedi uviedol, že vzhľadom na „vlastenectvo Slovenskej národnej strany [...] a úprimnú snahu občanov tejto vlasti večne i časne oblažiť“ nemôže inak konať a to je cieľom jeho života. Eklatantne zdôraznil, že na ponuku lepšej fary či iných výhod v diecéze „nereflektuje“ (A SNM, f. OF AK, sign. AK 30/3, List K. A. Medveckého A. Kmeťovi z 2. 3. 1902).

Po dvoch mesiacoch od preloženia do Jastrabej sa do sídla biskupa vybral Medvecký z vlastnej iniciatívy po tom, ako sa dozvedel, že vikár o ňom rozširuje, že sa mu vyhýba. Kapláni rozhodne nechýbala odvaha, keďže mohol očakávať, že stretnutie sa nebude niesť v priateľskej atmosfére. Keď sa obaja aktéri stretli, starší z nich sa okamžite na diecézneho kňaza „osopil, že ako sa mu opovážil pred oči predstúpiť“ (A SNM, f. OF AK, sign. AK 30/3, List K. A. Medveckého A. Kmeťovi z 5. 5. 1902). Havran reagoval na kritický článok Františka R. Osvalda publikovaný v *Literárnych listoch*, v ktorom autor označil biskupského vikára za hlavného iniciátora nespravodlivého Medveckého preloženia z Krupiny.¹² Vo vypätej atmosfére Medvecký opäť zachoval pokojnú, ale suverénnu reakciu, v ktorej vikárovi argumentoval, že on s článkom nie je nijako spojený, ale pritom mu pripomenul, že to bol práve Havran, kto pred Krupinčanmi nespravodlivo osočoval Spolok sv. Vojtecha a náboženskú publicistiku písanú v slovenčine (A SNM, f. OF AK, sign. AK 30/3, List K. A. Medveckého A. Kmeťovi z 5. 5. 1902).

Pôsobenie v Jastrabej malo absolútne disparátne kontúry ako život v mestskej farnosti. V článkoch tematizujúcich okolnosti jeho vynúteného preloženia bola farnosť charakterizovaná ako „akási brdárka“, teda zabudnuté miesto, odstrihnuté od okolia bez podmienok na dôstojný život (Kronikár 1902a, 3). Nový kaplán napriek neprijemnej atmosfére, v ktorej musel vymeniť Krupinu za dedinu, dúfal, že mu zostane viac času na tvorivú prácu, na ktorú mu pre mnohé pastoračné a pedagogické povinnosti nezostávalo mnoho času (A SNM, f. OF AK, sign. AK 30/3, List

¹² Pozri: Osobné 1902, 52.

K. A. Medveckého A. Kmeťovi zo 7. 2. 1902). Blízky spolupracovník Andrej Kmeť ho povzbudzoval, že sa iste v novej farnosti „*nestratí*“ a ako na jednu z možností na vedeckú prácu ho upozorňoval na využívanie fonografu, ktorý by z málo známeho regiónu mohol priniesť zaujímavé poznatky (A SNM, f. OF AK, sign. AK 3/13, List A. Kmeťa K. A. Medveckému z 8. 2. 1902). Tvorivá časť práce však mala viaceré prekážky. Len krátko po nastáňovaní sa na faru sa miestny notár Boldiš začal o Medveckého a jeho aktivity intenzívne zaujímať. Prehľadával jeho knižnicu a rozmanitými spôsobmi mu „*strpčoval život*“ (Medvecký 1935, 41). Pôsobenie v novej farnosti malo aj ďalšie úskalie, a to finančné ohodnotenie kaplána. Oproti kňazskej službe v Krupine príjmy 27-ročného kaplána výrazne klesli. Išlo pritom o paradox, lebo v hornej farnosti si pastoračné povinnosti vyžadovali viac času a fyzickej námahy (Slasti slováckeho kněžstva 1902, 4).

Vzhľadom na tieto okolnosti sa mladý klerik snažil z Jastrabej dostať na inú farnosť. Jeho najbližší spolupracovníci zhodne charakterizovali hornatú farnosť ako miesto, z ktorého Medveckého treba vyslobodiť (A SNM, f. OF AK, sign. AK 3/13, List A. Kmeťa K. A. Medveckému z 12. 6. 1902). Kaplán sa pokúsil podniknúť kroky, ktorými by skrátil pôsobenie v kremnických vrchoch, preto v polovici roka 1902 sa uchádzal o uvoľnené miesto v Trubíne. Na jeho žiadosť však z biskupského úradu neprišla žiadna oficiálna odpoveď. Iba z kuloárnych zdrojov sa dozvedel, že ho trubínsky farár Jozef Szepessy odmietol ako potencionálneho kaplána s vyjadrením, že „*pred takým panslávom zavre svoje dvere*“ (A SNM, f. OF AK, sign. AK 30/3, List K. A. Medveckého A. Kmeťovi z 29. 8. 1902). Averzia voči „panslávskemu“ kňazovi teda prenikla z najvyšších poschodí banskobystrickej cirkevnej hierarchie aj na nižšie. Medvecký už bol „popísaným listom“, s ktorým udržiavať priateľské väzby začínalo byť politicky nežiaduce.

Záver

Exkurz do prvých rokov kňazského pôsobenia Karola Antona Medveckého prináša viacero rovin, v ktorých možno interpretovať každodenný život kňaza v Hornom Uhorsku na začiatku 20. storočia. Pri hľadaní príčin vzniku konfliktov Medveckého s cirkevnými predstaviteľmi musíme ísť ešte do obdobia pred kaplánovou vysviackou. Banskobystrický seminár, kam mladý klerik prišiel, bol silno maďarizujúcim prostredím, ktorého vedenie sa pokúšalo o eliminovanie všetkých prejavov nezhodujúcich sa s národnostnou politikou Uhorska. Medvecký sa pritom do národopisnej a publikačnej činnosti zapájal už niekoľko rokov pred príchodom do Banskej Bystrice (Golian, 2021, 135). Jeho „nevlastenecké“ aktivity naberali na intenzite po vysvätení za kňaza, a preto sa úvodné nezhody objavili už v prvom pôsobisku, v Detve. Len pol roka po príchode do vidieckej farnosti veľmi agilne rozširoval slovenské noviny a motivoval veriacich, aby si ich predplácali a čítali (LA SNK, f. JŠ, sign. 49 AC 16. List K. A. Medveckého J. Škultétymu zo 4. 1. 1900).

Konflikt s miestnym farárom Štefanom Pitrofum začal ako stret disparátnych stanovísk na národnostné a jazykové otázky. Zkrátka sa však rozšíril na témy pastorácie veriacich či spravovania farnosti. Na intenzite mu pridával vtedajší najvplyvnejší muž diecézy, generálny vikár Ján Havran, ktorému Medveckého „panslavizmus“ spočiatku neprekážal. Práve naopak, využíval ho na živienie napätia v detvianskej fare a vyvíjanie tlaku na soka Pitrofa. Situácia sa zmenila Medveckého zintenzívnenou činnosťou v slovenskom národnom hnutí a národopisnom výskume. Bodom zlomu bola kúpa fonografu a najmä verejné prezentovanie nahrávok slovenských piesní na zasadaní MSS. To už bol Medvecký kaplánom v Krupine, kde sa cítil veľmi komfortne. Generálny vikár Havran sa preto snažil mladého kaplána potrestať tým, že ho preloží do zabudnutej farnosti. Tým sledoval, že Medveckého prinúti rezignovať z jeho voľnočasových aktivít.

Je veľmi pozoruhodné, aký verejný a mediálny ošiaľ vznikol po tom, ako sa Havran pokúsil Medveckého preložiť. Okrem vykonštruovaného obvinenia učiteľky Winklerovej vo verejnom

diskurze zanechali najvýraznejšie stopy šokujúce konšpirácie, v ktorých bol Medvecký prezentovaný ako ruský agent rozvracajúci monarchiu. Na jeho stranu sa postavili bardi slovenského národného hnutia Andrej Kmeť a František Richard Oswald a o spore mladého kaplána a generálneho vikára sa mohli čitatelia oboznámiť vo viacerých slovenských, českých i v maďarských novinách. Preloženie z Krupiny do Jastrabej nebolo konečným trestom. Vedenie diecézy Medveckému pohrozilo, že ak sa nevzdá „*panslávskych velcítov*“, môžu prísť aj ďalšie následky (Medvecký 1935, 40). Mladý kaplán sa nevzdal a napriek nepríjemnej skúsenosti, v ktorej fonograf bol „*príčinou všetkého nešťastia*“, pokračoval v získavaní slovenských nahrávok aj ďalej (A SNM, f. OF AK, sign. AK 3/13, List A. Kmeťa K. A. Medveckému z 28. 8. 1902).

Medvecký vo vlastnoručnom životopise z roku 1920 uviedol, že príčinou jeho prenasledovania v diecéze boli všetky „*vedecké práce, ktoré mu získali nepriateľov i prenasledovania zo strany maďarských cirkevných i svetských mocnárov*“ (A SSV, sign. Fasc. 23/21). S tým možno súhlasiť, veď na základe analýzy prameňov vieme uviesť príklady cirkevných i svetských oponentov zo začiatku 20. storočia. Na druhej strane je však nevyhnutné zdôrazniť, že eskalácii napätia prispieval aj ústredný aktér predchádzajúcich riadkov. Jeho nekompromisný postoj bol viditeľný v konflikte s farárom Pitrofom či v komunikácii s krupinskou učiteľkou Winklerovou. Nie je však pravdepodobné, že ak by v oboch konfliktoch zachoval zmierlivejšie stanovisko, bola by jeho pozícia pred generálnym vikárom Havranom výhodnejšia.

REFERENCES

Archival Sources

- Archív Rímskokatolíckej farnosti Krupina (ďalej ARKFK), Historia domus II. 1800 – 2008.
- Archív Slovenského národného múzea, pracovisko Martin (ďalej A SNM), fond (ďalej f.). Osobný fond Andreja Kmeťa (ďalej OF AK), signatúra (ďalej sign.) AK 30/3.
- A SNM, f. OF AK, sign. AK 3/13.
- Archív Spolku Sv. Vojtecha v Trnave (ďalej A SSV), sign. Fasc. 23/21, Karol Anton Medvecký, Vlastný životopis.
- Diecézny archív Banská Bystrica (ďalej DA BB), f. Kňazi diecézy, zložka Karol Anton Medvecký (ďalej KD – KAM).
- DA BB, Protocolli Officii Dioecesani Neosoliensis pro Anno Domini (ďalej PODN) 1899 – 1905.
- Literárny archív Slovenskej národnej knižnice v Martine (ďalej LA SNK), f. Jozef Škultéty (ďalej JŠ), sign. 49 AC 16.
- LA SNK, f. Ludovít Rizner (ďalej ER), sign. M 89 C 9.
- Áthelyézes. 1902. Áthelyézes.* In Korpona és vidéke 7/8, 23. 2. 1902, 2.
- Kmeť, Andrej – Oswald, Fr. R. 1902.* Veľkomožnému a vysokodôstojnému pánu Msgr Jánovi Hawránovi, kanoníkovi, generálnemu vikárovi biskupskému v Tekovskom Sv. Kríži. In *Národné noviny* 33/35, 25. 3. 1902, 1.
- Krajčík, Ján et al. 1902a.* Dopisy. In *Katolícke noviny* 53/6, 1902, 47-49.
- Krajčík, Ján et al. 1902b.* In *Ludové noviny* 6/12, 1902, 92-94.
- Kronikár. 1902a.* Z bežných vecí. (Pán veľkomožný Havran). In *Národné noviny* 33/60, 27. 5. 1902.
- Kronikár. 1902b.* Z bežných vecí. (Havraniáda). In *Národné noviny* 33/96, 19. 8. 1902, 2.
- Osobné. 1902.* Osobné. In *Literárne listy* 12/5, 1902, 52.
- Osobné z biskupstva b. bystrického. 1899.* Osobné z biskupstva b. bystrického. In *Katolícke noviny* 50/19, 1899, 151.

- Osvald, František, R.* 1902. Priateľské slovo. Velebnému kňazskému okresu sv. krížskemu v bystrickom biskupstve. 1902.
- Pánszláv fonográf.* 1902. Pánszláv fonográf. In *Budapesti Hirlap* 22/88, 30. 3. 1902, 8.
- SDN.* 1878. Schematismus Dioecesis Neosoliensis pro Anno MDCCCLXXXVIII. Neosolii [1879].
- SDN.* 1880. Schematismus Dioecesis Neosoliensis pro Anno MDCCCLXXX. Neosolii [1881].
- SDN.* 1884. Schematismus Dioecesis Neosoliensis pro Anno MDCCCLXXXIV. Neosolii [1885].
- SDN.* 1887. Schematismus Dioecesis Neosoliensis pro Anno MDCCCLXXXVII. Neosolii [1888].
- SDN.* 1900. Schematismus Dioecesis Neosoliensis pro Anno 1900. Banská Bystrica [1900].
- Slasti slováckeho kněžstva.* 1902. Slasti slováckeho kněžstva. In *Lidové noviny* 10/186, 14. 8. 1902, 4.
- Vestník duchovenský.* 1901. (Vestník duchovenský). In *Katolícke noviny* 52/16, 1901, 151.

Secondary Sources

- Golian, Ján.* 2015. Zrod a cesty monografie Detva z pera Karola Antona Medveckého. In *Kniha 2015*. Martin, 355-383.
- Golian, Ján.* 2017a. Obraz Detvy a jej obyvateľov v literárnych prameňoch v druhej polovici dlhého 19. storočia. In *Slovenský národopis* 67/1, 39-64.
- Golian, Ján.* 2017b. Pútnik národného života. Karol Anton Medvecký. In *Golian, Ján – Molda, Rastislav* (eds.). (ne)známe príbehy. Banská Bystrica, 144-175.
- Golian, Ján.* 2021. „Starí učia mladých lietať!“ Vplyv Andreja Kmeťa na formovanie Karola Antona Medveckého v úvodnej dekáde 20. storočia. In *Kultúrne dejiny* 12/Supplement, 132-163.
- Golian, Ján.* 2022. „Neznesiteľná“ farnosť ako spôsob perzekúcie kňaza v Hornom Uhorsku na začiatku 20. storočia. Prípád Karola Antona Medveckého v Bacúrove. In *Studia Theologica* 24/3, 57-79.
- Holec, Roman.* 2019. Andrej Hlinka. Otec národa? Bratislava.
- Jurčišinová, Nadežda.* 2019. Život a pôsobenie slovenského katolíckeho kňaza Štefana Mišíka na Spiši koncom 19. a začiatkom 20. storočia. In *Historia Ecclesiastica* 10/1, 129-148.
- Marták, Michal.* 2022. Karol Anton Medvecký v slovenskej politike po roku 1918. In *Disputationes Scientificalae Universitatis Catholicae In Ružomberok* 22/1, 15-31.
- Medvecký, Karol Anton.* 1920. Cirkevné pomery katolíckych Slovákov v niekdajšom Uhorsku. Ružomberok.
- Medvecký, Karol Anton.* 1935. Z mojich rozpomienok k šesdesiatinám. Trnava.
- Olexák, Peter.* 2019. Florián Tománek – curriculum vitae. In *Olexák, Peter et al.* Florián Tománek. Život a pôsobenie katolíckeho kňaza, politika a publicistu. Ružomberok, 13-75.

JÁN GOLIAN

Mgr. Ján Golian, PhD.
Catholic University in Ružomberok
Faculty of Arts
Department of History
Hrabovská cesta 1B
034 01 Ružomberok
Slovakia
jan.golian@ku.sk
ORCID ID: 0000-0001-9756-9997
WOS Researcher ID: AAX-3683-2020
SCOPUS Author ID: 57192698030